

El legado pedagógico del siglo xx para la escuela del siglo xxi

Jaume Trilla
Barcelona: Graó, 2001

Al llarg de la història de l'educació, segurament el segle xx és el més significatiu i revolucionari pel que fa a la quantitat, qualitat i diversitat d'experiències i de reflexions pedagògiques que hi apareixen. Clarament representa la voluntat de fer de l'educació un eix fonamental de canvi, de transformació social i de millora de la qualitat de vida de la societat. El desenvolupament del pensament científic, la sensibilitat cap a la infància, els contextos socials i polítics que possibiliten l'obertura del món cap al canvi i la transformació d'allò establert i la voluntat de crear societats més igualitàries i més justes, van crear les condicions perquè persones singulars convertissin en realitat el que en altres èpoques no haurien passat de ser propostes idealistes i utòpiques.

El llibre que presentem es planteja tres grans qüestions: quines són les grans propostes del segle xx? Quines són les particularitats de les propostes que més influència van tenir en els sistemes educatius i què es pot recuperar actualment de totes aquestes experiències passades? Quines són les aportacions clau que cal tenir en compte avui dia, tot i haver-se desenvolupat en un context diferent a l'actual?

Partint d'aquesta premissa, el llibre presenta tretze grans propostes pedagògi-

ques, ben diverses i fins i tot oposades entre elles. Aquestes són: la pedagogia progressista de John Dewey; l'Escola Moderna propera a l'anarquisme de Ferrer i Guàrdia; la pedagogia científica de Maria Montessori; els mètodes globals i els centres d'interès d'Ovide Decroly; la pedagogia comunista de Makarenko; la pedagogia antiautoritària de Neill; les propostes de la psicologia evolutiva de Jean Piaget aplicades a l'educació; les propostes de la psicologia cultural de Vigotsky; la tecnologia educativa i els mètodes conductistes d'Skinner; el model popular i cooperatiu de Freinet; la pedagogia crítica i les propostes de desescolarització d'Ivan Illich; la perspectiva des de la sociologia de l'educació de Berstein i, finalment, l'educació alliberadora de Paulo Freire.

Els diferents capítols tenen sempre un esquema similar: comença amb una primera presentació de la proposta amb el seu corresponent emmarcament històric, social i polític, sense el qual no seria possible entendre-la; a continuació, s'exposen els elements centrals que les caracteritzen i, finalment, es fa un breu balanç de les aportacions i de la possible vigència en l'actualitat.

Cal dir que, tot i que el títol fa referència a "l'escola", en realitat presenten propostes educatives que en molts casos transcendeixen l'espai de l'escola perquè incorporen una dimensió comunitària o que, fins i tot, podríem dir que

pròpiament no són escolars, com podria ser el cas de la proposta de Makarenko. Des d'aquesta perspectiva, i des d'una mirada àmplia al fet d'educar, en el llibre es troba a faltar la referència a propostes pedagògiques no escolars significatives que també van aportar importants novetats i nous arguments en el debat sobre la relació educativa, la funció de l'educació, les metodologies d'intervenció o el rol de l'agent. Podria ser el cas del polonès Janusz Korczak, del francès Fernand Deligny, de l'austríac Rudolf Steiner o del català Josep Pedragosa, entre molts altres.

En qualsevol cas, aquest és un llibre fonamental que convé tenir sempre a mà per no perdre de vista les grans aportacions del passat. Precisament, la dimensió conservadora de l'educació ha de servir per mantenir el record i la vigència dels fets significatius que van ser rellevants per a la societat amb la voluntat d'evitar errors del passat i, a la vegada, de no estar reinventant allò que, potser dit amb unes altres paraules, fa molt que està pensat. Segurament, la innovació educativa requereix també de la mirada al passat.

Jesús Vilar
Professor de la Facultat d'Educació
Social i Treball Social
Pere Tarrés – Universitat Ramon Llull